

Kitaibel Pál Középiskolai Biológiai és Környezetvédelmi Tanulmányi Verseny
2018/2019 – Iskolai forduló – 2019. 01. 10.

Fontos tudnivalók!

A feladatok megoldására **SZÁZHÚSZ PERCET** fordíthatsz! A feladatok kitöltéséhez figyelmesen olvasd végig a megoldási útmutatót. A megoldásaidat a megoldó lapon tiszázd, **jávitani tilos!** Csak ezt kell beadnod, **ne felejtssd el ráírni a Neved**, illetve osztályod!

Név: Osztály: Pontszám:

M E G O L D Ó L A P

1. ABCDE	21. ABCDE	41. ABCDE
2. ABCDE	22. ABCDE	42. ABCDE
3. ABCDE	23. ABCDE	43. ABCDE
4. ABCDE	24. ABCDE	44. ABCDE
5. ABCDE	25. ABCDE	45. ABCDE
6. ABCDE	26. ABCDE	46. ABCDE
7. ABCDE	27. ABCDE	47. ABCDE
8. ABCDE	28. ABCDE	48. ABCDE
9. ABCDE	29. ABCDE	49. ABCDE
10. ABCDE	30. ABCDE	50. ABCDE
11. ABCDE	31. ABCDE	51. ABCDE
12. ABCDE	32. ABCDE	52. ABCDE
13. ABCDE	33. ABCDE	53. ABCDE
14. ABCDE	34. ABCDE	54. ABCDE
15. ABCDE	35. ABCDE	55. ABCDE
16. ABCDE	36. ABCDE	56. ABCDE
17. ABCDE	37. ABCDE	57. ABCDE
18. ABCDE	38. ABCDE	58. ABCDE
19. ABCDE	39. ABCDE	59. ABCDE
20. ABCDE	40. ABCDE	60. ABCDE

Egyszerű választás

A feltett kérdésre a felsorolt válaszok közül csak egy jó található, ezt jelöld a megoldó lapon!

1. A tűzokra jellemző ...

- A./ hazai állománya rendkívül megritkult
- B./ egyedei területi védelem alatt állnak
- C./ a madarak télire csapatokba verődnek
- D./ a téli időszakban magvakkal, húsos bogyókkal táplálkozik
- E./ a tűzok a vándorlását követően a téli időszakot déli tájakon tölti

2. A közönséges kőszapocokra jellemző

- A./ elsősorban lomberdőkben bukkanhatunk populációinak nyomára
- B./ csíkos hátáról könnyen felismerhető
- C./ elsősorban éjszakai életmódúak
- D./ utódait kizárólag októberben, november elején hozza világra
- E./ aktivitásuk a nappali időszakban a legjelentősebb

3. Kitaibel Pálra igaz, hogy...

- A./ Martonvásárott született
- B./ születésének dátuma: 1757
- C./ sírja Budapesten, a Kerepesi-temetőben van
- D./ a Pozsonyi Egyetem Botanikus Kertjét vezette
- E./ skandináviai gyűjtőútja tartott legtovább

4. A garda életmódjára jellemző

- A./ kizárólag a Balatonban fordul elő
- B./ táplálékát a vízben található növényi plankton adja
- C./ kifogott balatoni példányai igazi különlegességnek számítanak az éttermek étlapjain
- D./ Herman Ottó „látott hal”-nak nevezi
- E./ általában a mélyebb vízrétegekben mozog, ritkán látható szabad szemmel

5. A vadmacska szaporodására, utódgondozására jellemző

- A./ a párzás után a partnerek között minden kapcsolat megszűnik
- B./ a szőrmés ragadozó szaporodása márciusban kezdődik
- C./ vemhessége 6-8 hétig tart
- D./ párzási rituáléját koslatásnak nevezik
- E./ a kölykök már hathetes koruktól az anyjukkal vadásznak

6. Az elevenszülő gyík életmódjára jellemző

- A./ éjszakázó helye az idős fák koronájában van
- B./ a telelését gyakran már január végén befejezi
- C./ hüllő létére kedveli a csapadékos időjárást
- D./ táplálékspecialista
- E./ párzásuk kifejezetten békésnek mondható

7. Nem Kitaibel Pál nevéhez köthető a faj leírása

- A./ magyar kikerics
- B./ mogyorós pele
- C./ homoki kikerics
- D./ földi kutya
- E./ vetővirág

Egyszerű hibakutatás

A feltett kérdésre a felsorolt válaszok közül csak egy rossz válasz található, ezt jelöld a megoldó lapon!

8. A gólyatöcsről, a 2019-es év madaráról tudtuk meg.

- A./ elnevezése jellegzetes riasztó hangjára utal
- B./ élőhelyét a szakszerűtlen, figyelmetlen gazdálkodás veszélyeztetheti
- C./ a faj a lilealkatúak közé tartozik
- D./ hazai állománya vonuló
- E./ a faj a gólyaalkatúak közé tartozik

9. Kitaibel Pálra igaz, hogy...

- A./ fő munkája az „Icones”
- B./ ő fedezte fel a titán nevű elemet
- C./ ő állította elő a fertőtlenítő klórmeszet is
- D./ egy új csigafajt is felfedezett (*Theodoxus*)
- E./ állattani munkássága is jelentős

10. A vándorsólyomra jellemző:

- A./ elterjedését tekintve kozmopolita, az Antarktisz kivételével minden kontinensen előfordul
- B./ levegőben vadászva magánál kisebb madarakat zsákmányol
- C./ a 2-3 fióka számára csak hím hordja a levegőben szerzett zsákmányt
- D./ hazánkban mintegy harminc év után jelent meg újra a Pílisben a kilencvenes évek végén
- E./ az európai étlapján mintegy 300 madárfaj szerepel

11. A Hévízi-tó kialakulásának körülményeire jellemző ...

- A./ forrásbarlangjának vize 20-22 ezer éve tört fel először
- B./ forrásbarlangja a Pannon-tenger homokkő rétegének határán képződött
- C./ kialakulásának ideje megegyezik a Balaton kialakulásával
- D./ egykori összeomlott vulkán kalderájának maradványa a tómeder
- E./ medrének medencéje a Balaton vízrendszeréről fűződött le

Többszörös választás

A kérdésre adott válaszok között egy, vagy több jó megoldás is lehetséges, az alábbi variációkban.

"A" = az 1., 2., 3. válasz igaz

"D" = csak a 4. válasz igaz

"B" = az 1. és a 3. válasz igaz

"E" = mind a négy válasz igaz

"C" = a 2. és a 4. válasz igaz

12. A lombkoronaszint ökológiai jellemzője ...

1. a társulások vertikális tagozódásának egyik eleme
2. lehet egységes, de több alszintre is tagozódhat
3. a fényért való kompetíció a kialakulásának fő oka
4. a lombkoronaszintekben felfelé haladva a fénykedvelők száma csökkenő tendenciát mutat

13. Kítaibel Pál felfedező útjai során...

1. eljutott Dalmácia (Horvátország) területére
2. közel 40 ezer km-utazott
3. naplói szerint 1247 napot töltött terepen
4. bejárta a Csiki-medence vidékét

14. A téli erdő életéről olvashattuk a TermészetBÚVÁR folyóirat cikkében

1. a borz a tél elejére felhívva mély téli álomba merül
2. lombdőlőkben gyakran találkozhatunk rövidkarmú fakusszal
3. a rövidkarmú fakusz a fák törzsén lefelé kúszva keresi rovartáplálékát
4. a borz érzékeny orrával a hó alatt is megtalálja táplálékát

15. Kítaibel felfedezte a...

1. kálium-jodidot
2. a tellúr elemet
3. a kénsavat
4. a klórmeszet

16. Az októberi erdők állatvilágára jellemző

1. a dámbika barcogásához sekély teknőt kapar
2. a szajkók torokzacskójukban és csőrükben szállítják a makkot
3. a csíz ebben az időben vonul át Magyarországon
4. csapatokba verődve készülnek vonulásukra a bíbicek

17. A Somló Tájvédelmi Körzet jelentőségét meghatározza

1. sajátos sziklai flórájának képviselője a magyar pikkelypáfrány
2. a tanúhegy szoknyáján a felhagyott gyümölcsösökben kerül előnk a tátorján
3. Kítaibel Pál 1799 júliusában botanizált a bazalt tanúhegyen
4. szárazabb (xerotherm) erdeinek jellemző rovarfaja a gyászcsincér

18. Kítaibel felfedezte és leírta a...

1. mogyorós pelét
2. keresztés viperát
3. magyar gyíkot
4. mormotát

19. A Hévízi-tó hasznosításának történetéről ismerhettük meg

1. a fürdő megalapítása gróf Festetics György nevéhez fűződik
2. a Gersei-Pethó család tulajdonában állt a török hódoltságig
3. 2016-ban négy éves projekt indult a természetvédelmi terület komplex ökoturisztikai fejlesztésére
4. 1993 óta országos jelentőségű védett terület

20. A rekuperáns szervezetek jellemző sajátossága(i)

1. a rekuperánsok között nincsenek dőgevők
2. a lebontó (dekomponáló) szervezetek egyúttal rekuperánsok is
3. közöttük előfordulnak növényi szervezetek is
4. az energia visszamentését végzik általában a saját szintjükre

Négyféle asszociáció

Az állítások a felsorolt két lehetőség egyikére, másikára, mindkettőjükre, vagy egyikükre sem vonatkoznak!

- A./ hermelin
- B./ borz
- C./ mindkettő
- D./ egyik sem

21. nem alszik téli álmat
22. csak növényi eredetű táplálékot fogyaszt
23. fő tápláléka az egér és a pocok
24. az avarból turkálva makkal táplálkozik
25. rendszerint több kijáratú üregrendszerben él

- A./ Somló
- B./ Hévízi-tó
- C./ mindkettő
- D./ egyik sem

26. ritka vendége a hajnalmadár
27. szubmediterrán növénye a karcsú gyöngyike
28. védelme komplex gondoskodást igényel
29. világörökségre jelölt terület
30. számos a térségben nem jellemző faj menedékterületévé vált

- A./ rekuperáns szervezet
- B./ dekomponáló szervezet
- C./ mindkettő
- D./ egyik sem

31. képviselőit heterotróf anyagcsere jellemzi
32. ilyen szervezetnek értékelhetjük a hollót
33. a ragadozók valamennyien ide tartoznak
34. ide tartoznak a mineralizáló mikroszervezetek
35. csak makroszkópos lebontók, akik magasabb szintre juttatják az energiát

Ötféle asszociáció

Az állítások a felsorolt lehetőség valamelyikére vonatkoznak!

- A./ útszéli bogács
- B./ mezei aszat
- C./ közönséges aggófű
- D./ napraforgó kutyatej
- E./ százszorszép

36. virágaik összetett bogernyőben állnak, színük sárgászöld
37. fészkes virágzatában sárga csöves és fehér nyelves virágok található
38. lomblevelei erőteljesen tagoltak, a csúcsaikban 2-4 mm hosszú tövisekkel
39. vérnyomáscsökkentő hatása beigazolódott
40. lomblevelei karéjosak, széleiken rövid tövisekkel
41. tavasszal kiszórt magvai ősszel kihajtanak, majd virágzanak, akár havas-fagyos időben

- A./ daru
- B./ gólyatöcs
- C./ rétisas
- D./ tűzok
- E./ zöld küllő

42. az őszi időszakban főként halakat és madarakat fognak
43. legnagyobb testű pusztai madarunk
44. táplálkozó csapataik elsősorban a nagy kukoricatáblákat keresik
45. tápláléka kizárólag állati eredetű gerinctelenekből áll
46. ősszel rendszerint a talajon keresgéli rovar táplálékát
47. fő tápláléka a repce

Kizárásos asszociáció

Az állítások a felsorolt lehetőség valamelyikére vonatkoznak! **Egy állítás egyikhez sem, ezt jelöld „E” betűvel!**

- A./ vándorsólyom
- B./ vörösbegy
- C./ balin
- D./ garda

- 48. a párok évente kétszer, áprilisban és júniusban költenek
- 49. Mátyás király címerében is helyet kapott
- 50. tömege elérheti, meghaladhatja az 5 kilogrammot
- 51. legnehezebb példányai legfeljebb 2 kilogramm tömegűek
- 52. a hatvanas években teljesen eltűnt hazánk területéről
- 53. táplálékát a kűszök rajait csapatokban, vagy magányosan követi
- 54. eszmei értéke 25.000,- forint

- A./ vadmacska
- B./ nyugati földikutyta
- C./ róka
- D./ pézsmapocok

- 55. a megnyúlt törzshöz a mellső végtagon öt a hátsón négy éles karmokat hordozó ujj tartozik
- 56. patkány nagyságú, hengeres testű rágcsáló, szemeit bőr borítja
- 57. pázrását a szaknyelv pacsmagolásnak nevezi
- 58. a kerecsensólyom jellemző prédaállata
- 59. 1921-ben már a budapesti Dunában is felbukkan
- 60. természetvédelmi értéke 250 ezer forint